

הלכות תענית סימן תקעו

ביאורים ומוספים

מתענים עליה. ובשורת דברי מלכאל (ח"ב סי' צ) ביאר, שבבב
מדובר שלא היה זה הולי מיוחד, אלא שמתו פתאום יותר
מהרגילות. ובשם הלחם משנה (פ"ב מהל' תענית הי"ג) הביא.
שבבב מדובר שלא חלו עוד אנשים מלבד אלו שחלו ומתו, ולכן
רק כשמתו שלשה אנשים בשלשה ימים מתענים.

[משנ"ב ס"ק כב]
הינו רביתא⁽¹⁴⁾.

14) וכלל הדבר הוא, שכל שאין החיה יוצאת מגדר טבעה אין
היא נחשבת למשולחת, וכתב הערוך השלחן (סי"ג) שאצלנו אין
מצוי שתהיה חיה משולחת, רק לפעמים יש בלב שוטה שנושך
כמה בני אדם ואינו נחשב לחיה משולחת, וימהרו להמיתו.

[משנ"ב ס"ק כז]
ישצורו כמלא פי התפור, פרוש, תבוצה שפאוי לעשות פת פמלא
פי תנור⁽¹⁵⁾.

15) וגדל התנור שמורדים בו, כתב בשורת יד אליהו (סי' כה)
שהוא ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, וכן גובהו הוא ארבעה
טפחים, ונמצא שהללו מחזיק י"ב עשרונים.

[משנ"ב ס"ק יז]

ובש"ל"ה כתב דכל אדם יבנים בניו מן העיר כעת היאת דהיא
מחלה המהרבה⁽¹¹⁾.

11) ובומנינו שיש היסונים הניתנים נגד מחלת האבעבועות ויש
רופאים מומחים המטפלים בה, כתב הכף החיים (יו"ד סי' קטז
סי' ס) שאין צריך לברוח מן העיר, ומעשים בכל יום שאין
ניזוקים ממחלה זו.

[משנ"ב ס"ק יח]

דכנה אפלו אינם מתים מפנה גזרין תענית⁽¹²⁾.

12) ומימ לענין להתריע עליו בשבת, כתב בשורת שבות יעקב
(ח"ג סי' מ) שאין מתריעין.

[משנ"ב ס"ק יח]

רק שאין צריך לזה שיהיה דוקא בשלשה ימים כמו בדברי⁽¹³⁾.

13) שנאמר בבב שימותו שלשה בני אדם בשלשה ימים, הוא
כשמתו מחוליים שונים של הדבר, אבל בשאר מחלות מדובר
שכולם מתו מאותה מחלה, ולכן גם כשמתו כולם ביום אחד

הלכות תענית סימן תקעו

באר הגולה נ

למ יור פליק נרמפס
בסקי ב שורי נכלל
בכלל מפנת ב לשון
הרמב"ם עם מבריה
שם י"ט ס' ע
מקורא ומרא סבא
קמא פ' ע משנה
תענית י"ט ס' ע
שם כ"ב צ' לשון
הרמב"ם דפ"ק ב
מקורא
ידימפ"ש לה ע
במקרא ק' רמב"ם
במקור ב מבריה ס' כ"ב
ידימפ"ש רב פ"א
ר' טור פ"ט נרמפ"ס
שם מבריה ע"ס י"ד
ש' משנה ע"ס י"ט
כפ"ש רמב"ם
ת פ"ד ע"ס
ידימפ"ש
במקרא כ"ב, ק"ב
השני ע"ס א נרמפ"ס
משנה
והרמב"ם כ"ב

הרי זה צרה ומתענין ומתריעין עליה, יוכן על הרעש ועל הרוחות שהם מפילים הפנן והורגים, מתענים ומתריעין עליהם: ה' יוכן מתענים על (א) (יד) התלאים. פיצה, הרי שגד חלי אחר לאנשים הרבה באותה העיר, כגון אספיה (פרוש), חלי סגור הגרון, מענן ונזכרו מעונת הרוח) או חרור ופיצא בהם, (טו) והיו מתים מאותו חלי, הרי זה צרת צביר וגזרין עליה תענית ומתריעין. יוכן (טז) חכוף לח הרי הוא בשחין פורת, (יז) ואב פשט פרב העבור מתענין ומתריעין עליו, אכל חמוף נכש [*] צועקין עליו בלכד: הגה ובאלו תלאים אין צריכין שימותו בשלשה ימים זה אחר זה כמו ברכב שהוא בא מפת שנוי אור, אלא מתענים ומתריעין על אלו התלאים (יח) מקד (כ"א): ר' יוכן על הנה רעה שגשגתה, אפלו לא היתה אלא נראית בלכד, מתענין ומתריעין בכל מקום (יט) אפלו הרחוקים: אכל אם אינה משלחת, אינה אלא מקרה. איזו היא משלחת, אנראתה בעיר פיום הרי זו משלחת; (כ) נראתה בשדה פיום, אם נראתה (כא) שני בני אדם ולא ברה מפניהם, הרי זו משלחת. ואם היתה (כב) שדה שפמכה (ד) לאגם ונראתה שני בני אדם ונדפה אחריהם, הרי זו משלחת; לא רדפה אחריהם, אינה משלחת. ואם היתה (כג) באגם, (כד) אפלו רדפה אחריהם אינה משלחת, אלא אם טרפה שניהם (כה) ואכלה אחד מהם, אכל אם אכלה שניהם באגם אינה משלחת, מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משלחת: ז' קפתיים הסנויים במדברות ובארצות הגשמות, הואיל והם מקום גדולי סיה, אם עלתה לגג ונטלה חינוק מערסה (פרוש), משה קטנה, מענן יפה ערשו ערש פרזל) הרי זו משלחת, ואם לא הגיע למדה זו אינה משלחת, שאלו בני אדם שפנו בעצמם ובאו למקום החיות, אכל שאר מיני המש הארץ ורמש העוף ששלחו והזיקו, כגון שלוח נחשים וצקרבנים (כו) שמזיקים ואינם ממיתים, ואין צריך לומר צרעים ויתושים והדומה להם, אין מתענים עליהם ולא מתריעין: ה' יוכן על (כז) נקון והשדפון משהתחיל בתבואה, אפלו לא התחיל אלא במקום אחד הפמלא פי התפור, מתענין ומתריעין (אפלו הרחוקים (טז), רק שהיה (כח) באותו הפרקא) (י"ז): ט' יוכן על הארפה והחטיל, אפלו לא

שערי תשובה

המלמד דף כב, ע"ש: [*] צועקין עליו בלכד כו', עין טור, עין סע"י יא וסע"י יב, והקשה השואל בתשובת שבו"י ח"ג סימן מ טש"ס דב"ק דף פא דטובת דעל חכון לח מתריעין אפלו בשבת ועין כפ"י בשם מדיה שהרד"ש בזה על השי"ע סע"י יב, וע"ש שהשיב הסב"י דמקח למען שם דרש"י ורמב"ם לא גרס תבת בשבת, ע"ש:

ה' יוכן על הרעש ועל הרוחות שהם מפילים הפנן והורגים, מתענים ומתריעין עליהם: ה' יוכן מתענים על (א) (יד) התלאים. פיצה, הרי שגד חלי אחר לאנשים הרבה באותה העיר, כגון אספיה (פרוש), חלי סגור הגרון, מענן ונזכרו מעונת הרוח) או חרור ופיצא בהם, (טו) והיו מתים מאותו חלי, הרי זה צרת צביר וגזרין עליה תענית ומתריעין. יוכן (טז) חכוף לח הרי הוא בשחין פורת, (יז) ואב פשט פרב העבור מתענין ומתריעין עליו, אכל חמוף נכש [*] צועקין עליו בלכד: הגה ובאלו תלאים אין צריכין שימותו בשלשה ימים זה אחר זה כמו ברכב שהוא בא מפת שנוי אור, אלא מתענים ומתריעין על אלו התלאים (יח) מקד (כ"א): ר' יוכן על הנה רעה שגשגתה, אפלו לא היתה אלא נראית בלכד, מתענין ומתריעין בכל מקום (יט) אפלו הרחוקים: אכל אם אינה משלחת, אינה אלא מקרה. איזו היא משלחת, אנראתה בעיר פיום הרי זו משלחת; (כ) נראתה בשדה פיום, אם נראתה (כא) שני בני אדם ולא ברה מפניהם, הרי זו משלחת. ואם היתה (כב) שדה שפמכה (ד) לאגם ונראתה שני בני אדם ונדפה אחריהם, הרי זו משלחת; לא רדפה אחריהם, אינה משלחת. ואם היתה (כג) באגם, (כד) אפלו רדפה אחריהם אינה משלחת, אלא אם טרפה שניהם (כה) ואכלה אחד מהם, אכל אם אכלה שניהם באגם אינה משלחת, מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משלחת: ז' קפתיים הסנויים במדברות ובארצות הגשמות, הואיל והם מקום גדולי סיה, אם עלתה לגג ונטלה חינוק מערסה (פרוש), משה קטנה, מענן יפה ערשו ערש פרזל) הרי זו משלחת, ואם לא הגיע למדה זו אינה משלחת, שאלו בני אדם שפנו בעצמם ובאו למקום החיות, אכל שאר מיני המש הארץ ורמש העוף ששלחו והזיקו, כגון שלוח נחשים וצקרבנים (כו) שמזיקים ואינם ממיתים, ואין צריך לומר צרעים ויתושים והדומה להם, אין מתענים עליהם ולא מתריעין: ה' יוכן על (כז) נקון והשדפון משהתחיל בתבואה, אפלו לא התחיל אלא במקום אחד הפמלא פי התפור, מתענין ומתריעין (אפלו הרחוקים (טז), רק שהיה (כח) באותו הפרקא) (י"ז): ט' יוכן על הארפה והחטיל, אפלו לא

באר היטב

(א) התלאים. וה"ה בשאבבעבועות פורחים פתיולקות ומתים לש לגור פצנית, ובשליה פמב דכל אסר נכרית פניו מביציר פצח הזאת, ואם לא עשה זאת הם חבכים בפשטיהם: (ד) לאגם. הוא מלא קנים ואילנות קטנים:

ה' יוכן על הרעש ועל הרוחות שהם מפילים הפנן והורגים, מתענים ומתריעין עליהם: ה' יוכן מתענים על (א) (יד) התלאים. פיצה, הרי שגד חלי אחר לאנשים הרבה באותה העיר, כגון אספיה (פרוש), חלי סגור הגרון, מענן ונזכרו מעונת הרוח) או חרור ופיצא בהם, (טו) והיו מתים מאותו חלי, הרי זה צרת צביר וגזרין עליה תענית ומתריעין. יוכן (טז) חכוף לח הרי הוא בשחין פורת, (יז) ואב פשט פרב העבור מתענין ומתריעין עליו, אכל חמוף נכש [*] צועקין עליו בלכד: הגה ובאלו תלאים אין צריכין שימותו בשלשה ימים זה אחר זה כמו ברכב שהוא בא מפת שנוי אור, אלא מתענים ומתריעין על אלו התלאים (יח) מקד (כ"א): ר' יוכן על הנה רעה שגשגתה, אפלו לא היתה אלא נראית בלכד, מתענין ומתריעין בכל מקום (יט) אפלו הרחוקים: אכל אם אינה משלחת, אינה אלא מקרה. איזו היא משלחת, אנראתה בעיר פיום הרי זו משלחת; (כ) נראתה בשדה פיום, אם נראתה (כא) שני בני אדם ולא ברה מפניהם, הרי זו משלחת. ואם היתה (כב) שדה שפמכה (ד) לאגם ונראתה שני בני אדם ונדפה אחריהם, הרי זו משלחת; לא רדפה אחריהם, אינה משלחת. ואם היתה (כג) באגם, (כד) אפלו רדפה אחריהם אינה משלחת, אלא אם טרפה שניהם (כה) ואכלה אחד מהם, אכל אם אכלה שניהם באגם אינה משלחת, מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משלחת: ז' קפתיים הסנויים במדברות ובארצות הגשמות, הואיל והם מקום גדולי סיה, אם עלתה לגג ונטלה חינוק מערסה (פרוש), משה קטנה, מענן יפה ערשו ערש פרזל) הרי זו משלחת, ואם לא הגיע למדה זו אינה משלחת, שאלו בני אדם שפנו בעצמם ובאו למקום החיות, אכל שאר מיני המש הארץ ורמש העוף ששלחו והזיקו, כגון שלוח נחשים וצקרבנים (כו) שמזיקים ואינם ממיתים, ואין צריך לומר צרעים ויתושים והדומה להם, אין מתענים עליהם ולא מתריעין: ה' יוכן על (כז) נקון והשדפון משהתחיל בתבואה, אפלו לא התחיל אלא במקום אחד הפמלא פי התפור, מתענין ומתריעין (אפלו הרחוקים (טז), רק שהיה (כח) באותו הפרקא) (י"ז): ט' יוכן על הארפה והחטיל, אפלו לא

משנה ברורה

להזיק, אכל בעיר בלילה, דלש בזה גס"כ צד אחר של ריעותא, אפשר דגם זה בכלל שלוח הוא: (כא) שני בני אדם, שגאמר "ומזאבם וחתכם יהיה על כל חית הארץ", הו שפמדה לגגם ולא נראה, בכלל שלוח הוא: (כב) שדה שפמכה לאגם וכו', ר"ע לומר, בזה אם עמדה, פל זמן שלא רדפה אחריהם אינה משלחת, (י) דכיון דהמוכה לאגם הנו רביתא¹⁴, והאי דלא ברה, סברה אי אתי בתרא צריקא לאגמא מדי: (כג) באגם. הוא מלא קנים ואילנות קטנים, (יא) והוא הדין יער גדול: (כד) אפלו רדפה אחריהם אינה משלחת. דכיון דהינו דוכתא שלה, (יג) סמכה אדעתה ונהטא אבהותיה: (כה) ואכלה אחד מהם. רבותא הוי, דאף על גב דאכלה אחר מהן הוי משלחת, (יג) מדטרפה השנה לא אכלה, וכל שפן אם לא אכלה פלל, פוהאי משלחת הוי מדטרפה אותן [והוספות]. ובפירוש רבנו חננאל איתא להפך, עין שם: ז' (כו) שמזיקים ואינם ממיתים. אכל אם (יד) ממיתין, אפלו יחושים תובכים מתענין ומתריעין עליהם. ויש אומרים דעל נחשים וצקרבנים, (טו) אפלו אם אין אנו יודעין צדן שמוחו על ידן פס"פ חוששין ומתענין על זה: ה' (כז) נקון והשדפון. נקון הוא תבואה שהכסיפה פניה, ושדפון הוא רוח שפריק סנע מן התבואה. ושעירו פמלא פי התפור, פרוש, הבואה שראוי לעשות פת פמלא פי תפור¹⁶. ובמקרא משפיק אם רוצה לומר כפסו התפור, או פשויות הלחם הדבקים בפי התפור זה אצל זה, אי נמי זה למעלה מזה: (כח) באותה הפרקא. היא מלכות, ודוקא בזה שהיא מפה מהלכת, אכל פשאנה מהלכת אינה מתרצה אלא מתענית בלכד, כמו שכתוב סע"י יב [מ"א]:

ה' יוכן על הרעש ועל הרוחות שהם מפילים הפנן והורגים, מתענים ומתריעין עליהם: ה' יוכן מתענים על (א) (יד) התלאים. פיצה, הרי שגד חלי אחר לאנשים הרבה באותה העיר, כגון אספיה (פרוש), חלי סגור הגרון, מענן ונזכרו מעונת הרוח) או חרור ופיצא בהם, (טו) והיו מתים מאותו חלי, הרי זה צרת צביר וגזרין עליה תענית ומתריעין. יוכן (טז) חכוף לח הרי הוא בשחין פורת, (יז) ואב פשט פרב העבור מתענין ומתריעין עליו, אכל חמוף נכש [*] צועקין עליו בלכד: הגה ובאלו תלאים אין צריכין שימותו בשלשה ימים זה אחר זה כמו ברכב שהוא בא מפת שנוי אור, אלא מתענים ומתריעין על אלו התלאים (יח) מקד (כ"א): ר' יוכן על הנה רעה שגשגתה, אפלו לא היתה אלא נראית בלכד, מתענין ומתריעין בכל מקום (יט) אפלו הרחוקים: אכל אם אינה משלחת, אינה אלא מקרה. איזו היא משלחת, אנראתה בעיר פיום הרי זו משלחת; (כ) נראתה בשדה פיום, אם נראתה (כא) שני בני אדם ולא ברה מפניהם, הרי זו משלחת. ואם היתה (כב) שדה שפמכה (ד) לאגם ונראתה שני בני אדם ונדפה אחריהם, הרי זו משלחת; לא רדפה אחריהם, אינה משלחת. ואם היתה (כג) באגם, (כד) אפלו רדפה אחריהם אינה משלחת, אלא אם טרפה שניהם (כה) ואכלה אחד מהם, אכל אם אכלה שניהם באגם אינה משלחת, מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משלחת: ז' קפתיים הסנויים במדברות ובארצות הגשמות, הואיל והם מקום גדולי סיה, אם עלתה לגג ונטלה חינוק מערסה (פרוש), משה קטנה, מענן יפה ערשו ערש פרזל) הרי זו משלחת, ואם לא הגיע למדה זו אינה משלחת, שאלו בני אדם שפנו בעצמם ובאו למקום החיות, אכל שאר מיני המש הארץ ורמש העוף ששלחו והזיקו, כגון שלוח נחשים וצקרבנים (כו) שמזיקים ואינם ממיתים, ואין צריך לומר צרעים ויתושים והדומה להם, אין מתענים עליהם ולא מתריעין: ה' יוכן על (כז) נקון והשדפון משהתחיל בתבואה, אפלו לא התחיל אלא במקום אחד הפמלא פי התפור, מתענין ומתריעין (אפלו הרחוקים (טז), רק שהיה (כח) באותו הפרקא) (י"ז): ט' יוכן על הארפה והחטיל, אפלו לא

(ט) רש"י: (כ) באור הג"א, וכן תמה על השלחן צדן גוסא שסותר דעת עצמו, שפסע"ף א וסע"ף יב סבב על הקרים שסביבותיה, וכן סבב כדברי הטור אפלו הרחוקים: (י) רש"י: (יא) פרימכדים: (יב) רש"י: (יג) ודוקא פשטפון זה אחר זה, אכל אי טרפה שני בני אדם פאחור, אפלו אי לא אכלה אלא אחד מהם, אין זה הוכחה שהיא משלחת מדטרפה שניהם, כיון דהמנדא סריפה טרפה לשניהם וגבורת ארץ: (ל) מסקנת הפתי יוסף, וכן פמב הלבוש: (טו) דרבי משה לרעת הטור:

